

Most, miután hazánk jelen nagyságát látjuk annyi viszontagság után, lehetetlen, hogy ne tudna megfelelni minden igaz magyar szív ezen kérdésre: «Lehetünk-e büszkék nemzetünkre?»

Minden népnél megtaláljuk a nemzeti büszkeséget, s tán mindannyinál joggal; egyik főjellemvonása ez a nemzeteknek, csak hogy egyik nemzet a valódi értelemben büszke, a másik szó szerintiben. A magyar nemzetről bizonyára az előbbit lehet elmondani; midőn nem kevélykedik, hanem megbecsülve nemzetét, ne hogy az valaha súlyedjen, ily büszkeségében kész a magyar hazájaért életét is feláldozni, hangoztatja nemzeti dicsőségét és halát ad Istenének, hogy magyarnak született.

Ily büszkeséggel minden magyar szív el lehet telve azon hazáért, melyre a magyarok Istene annyi csapást mért, midőn a folytonos kül- és belharczok közepette erélytelen uralkodókat adott a nemzetnek, kik alattelődeik drágán szerzett vívmányai is majd mind elvesztek.

S míg végre hosszú küzdelmek után oly irigylendő magaslatra emelkedett hazánk, a török iga nehezedett rá; de a másfél század s a németesítés korszaka alatti hanyatlás nyomait ismét sikerült kicsiszolni oly önzetlen jellemű férfiaknak, kik míg nevüket halhatatlanná tették a világtörténelemben is, addig Magyarországot a művelt államok osztályába sorolták. Hogy többet ne említek, mely állam képes oly férfiakat felmutatni történelmében, minők Eötvös, Kossuth, «a legnagyobb magyar» avagy «a haza bölése?»

S midőn most oly helyet foglal hazánk az európai államok között, miután kivívta függetlenségét, melyért annyi drága vér folyt, nincs-e eléggé megokolva jogos büszkeségünk forrása? oly nemzeté, melynek vendégszeretete, nemeslelkűsége az egész világon ismeretes, s különösen előbbi tulajdonát a legrégebb időktől fogva megőrizte? Mi is lehetne más oka annak, hogy országunk annyi nemzetiségből áll, ha nem a vendégszeretete, melylyel mindenkor szívesen befogadták a hontalanokat. A magyar nép kedves, szeretetre méltó természete lehet csupán oka annak, hogy mindezen nemzetiségek a békés olajágot tartják kezükben.

Csak ily körülmények között válhatott pogány őseink által megalapított hazánk ily egységes művelt államá, csak ily eszközök birtokában dicsekedhetik minden magyar joggal nemzetiségével; és nem lehet oka szégyelni nevét, sőt büszkén mondhatja, hogy szívben-lelekben magyar.

De a mellett, hogy azt hangoztatjuk, iparkodjunk hazánk üdvét tőlünk kitelhetőleg előmozdítani, épülve a dicső multon és a többi államok jó példáján: de akkor se vessük el régi szokásainkat, melyek egyedül a magyar nemzetét s melyek nélkül a magyar kedélyesség is megszűnik.

Szóval szeressük hazánkat? Emeljék e szeretetünk lelkesedéssé, hadd érezzük oly igazán mint Eötvös, hogy a «keleten nyugati polgárisodás bajnokai vagyunk» és jövünk az annak teendő szolgálattoktól függ! És érzés lángja hevítsen minden magyar szívet, és annak egyedüli eszméje legyen:

«Neked élni kell o hon!
S örökre mint tavasz virulni,
Ah, mert omladékaidon
Reszkette fognék szétomolni,
Hazám! Hazám!»

(Vége.)

A fejtörő megfejtése.

A 32. számban közölt rejtélyek megfejtése.

Számtani kérdés: Boltot nyit 6173. 72 frttal. — *Földrajzi kérdés:* Pietra Mala (La Futa). — *Történelmi kérdés:* Peel Sir Róbert; meghalt 1850. július 2-án lóról való lebukás következtében. — *Természettudományi kérdés:* A sekál (canis aureus) a kutya félék családjába (canina tartozik). — *Oszlop rejtély:* Nyereszkesedés.

Kivánsz nagy nyeresémet? ezt halld meg, úzer!
Ha kergeted a hasznocska szagát:
Végy embert, oly áron a mennyit megér:
És add el, a mennyire tartja magát.

Helyesen fejtették meg: Kulcsár Kálmán, Kovács János, Binder Antal, Hirschler Károly, Hámos Márton, Hamburger Alfréd, Berger Adolf, Kohn Lajos, Heves Ernő, Antonovits Béla, Kádár Antal, Grósz Jenő, Holczner Viktor, Gindert János, Belányi Alfonz, Rendes Jenő, Berger János, Hammerer András, Wimmer Ambrus, Heiner Jenő, Teleki Béla, Burger Alfonz, Czinger Bálint, Csorna Jenő.

A jutalmat Hammerer András nyerte el.
E számból a fejtörő helyszüke miatt kimaradt.

Szerkesztői telefon.

Balkányi K. Megjött. **Busticus.** A jövő bírálatokat, ha válasz bélyeget küldjenek a levélben. A tört. melléklet úgy látszik megszűnik, legalább eddig még nem intézkedett a kiadó. **Estius** Lászlóról fogadja el a képes irod. történet adatait, melyeket véletlenül én irtam. **3248.** sz. előfizető. Hibáját így némiképp menteni tudjuk. Az osztály öszevonás alkalmával előforduló bukásnál nincs javítás, ha a magánvizsgán bukik, járhat. Erről kellő felvilágosítást ad annak az intézetnek az igazgatója, a melynél vizsgáz. **L. G. Rahó.** Elég jó dolog, de mi azért nem közölhetjük. **L. József.** Az Augusztus végén, oly igénytelen kis történet, hogy nem használhatjuk. Egyet látunk belőle, hogy magának van elbeszélő képessége; folytassa, még jót is fog irni. **Paal T.** Már sokszor megirtuk, hogy minden, a lap szétküldésére vonatkozó reklamáció a kiadóhivatalhoz (VI. Teréz-körut 23.) intézendő. — Több kérdésre a jövő számban.

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiaumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körut 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

Az írásról.

(*) Azt hiszitek talán, hogy fölösleges dolog nektek, a kik irni és olvasni régen és bizonyára jól tudtok, az írásról beszélni.

Nem is magáról az írásról van itt szó, hanem a szép írásról. Mai nap alig van ember, a ki irni nem tudna, de viszont igen kevés az olyan ember, a ki tisztességesen, szépen, olvashatóan tud irni. Sokan, úgy látszik, azt gondolják magukban, hogy ők úgy a hogy megtanultak irni, más tanuljon meg olvasni úgy, hogy az ő írásukat is el tudja olvasni.

Pedig, ha mint tanár kezembe veszek egy gyakorlatot, azonnal meg tudom ítélni annak a tanulónak a jellemét, a kit nem ismerek, a ki talán most jött intézetünkbe.

Az a tanuló, a ki szépen egyforma távol-ságu, egyenlő nagyságu gömbölyű betűket ír, e mellett az írása tiszta, nincs benne törülés, tintafolt, vagy piszok: rendes, köteleességtudó, szótfogadó, szorgalmas fiu lehet csak.

Az a tanuló, a kinek írása kuszált, sorai görbék, betűi aránytalanok, kinél egyik betű közel, a másik távol fekszik egymástól, ki a g, y, j stb. betűk alsó részét elrángatja, a kinek írásán a sietség, kapkodás látszik: rendetlen, verekedő, indulatos, a ruhájára és könyveire nem ügyel, hazug, nyalánk, irigy, sőt néha attól sem idegenkedik, hogy egyes apróságokat elcsenjen.

A ki az írásban gondos, másban is gondos, a ki írására nem fordít figyelmet, annak a lelki világa is rendetlen! Nagyon sok előfizetőnk

ismerem én már az írása után is, a nélkül, hogy valaha láttam volna őket!

Eltételezve attól, hogy valakinek az írásáról az emberismerő megítélheti az illető jellemét is, a szép kéziratnak meg van a maga bece, mert az nemcsak a szép írást való érzékét mutatja, táplálja s élesíti, hanem kiváló könyvnyelviséggel szolgál a kölcsönös írásbeli érintkezéseknél s főleg azokra vonatkozólag a legjobb ajánlólevél, a kik magasabb vagy alsóbb munkás életre adják magukat.

Vannak emberek, a kik talán kevesebb kvalifikáció mellett épen szép írásuk folytán jobb állásokra tettek szert, míg azok, a kik talán képzetebbek, de rossz írásuk van, nehezebben jutnak olyan állásokhoz, melyeknél fontos tényező az írás.

Ne higgye a tanulóifjuság, hogy a szép írás valami igen jelentéktelen dolog, ellenkezőleg rendkívül fontos, mert, mint a szem a léleknek, úgy az írás a jellemnek hű tükré.

Nem is tudok elképzelni igazán jó tanulót rossz írással; mert ha rossz az írása, van benne annyi törekvés, hogy szabad idejében addig gyakorolja magát, míg jó írásra nem tesz szert. Hiszen az emberek nem születnek szép és rossz írásuaknak! Az íráshoz nem kell más, csak gyakorlat, ehhez erős akarat, — azután meg egy kis gondosság és a szép írást való érzék.

Ha tehát a szép írásnak csak ez a titka, nem lesz nehéz szert tenni rá!

MIAMIS KIRÁLY.

Irta: WALDEN EDMUND.

Az indián is letette puskáját és előlépett.

— Mit akarsz?

— A nagy főnökök ott szeretnék látni a fehér férfiakat táborukban. Engem küldtek ki, hogy elhozzam őket.

— Csak azt mondd meg huron, a nagy szellemre kérlek, akiben mindnyájan hisztek, hol van John fiam?

— Ott van a vörösbőrűvel együtt a táborban.

— Istenem, Istenem, — sóhajtott Burns.

— Barátaik után kíváncsognak, — folytatá némi gunnyal, — jöjjenek el tehát velem a fehér emberek.

— És mi lesz velünk, ha elmegyünk?

— Azt a nagy főnökök fogják megmondani.

— És ha nem megyünk el veled?

— Van nálam husz harcos, ezek segélyével, ha már élve nem, legalább a skalpotokat fogom elvinni a táborba, — válaszolt az indián szárazon.

— Ez megint situatio, — dörmögte Bob elég érthetően. — Én részemről kész vagyok harcolni, mert ha megadjuk is magunkat, ezek a véredek ugy is megölnek majd. Ha már meg kell hallnunk, akkor még néhányat elteszek láb alól; hadd legyen kevesebb a csöcselék.

— Wayteta csudálkozva hallotta mindezt és végül így szólt:

— Hát miért nem akarnak elmenni a fehér férfiak a huronokkal a «fiatal fenyőhöz», hisz ők barátaink.

— De még milyenek, csak tudnád, mennyire örülünk nekik, — mondá bosszusan Bob.

Burns odafordult Sir Richardhoz s Bobhoz és így szólt:

— Ha biztosít bennünket arról, hogy csak foglyokul visz el a táborba, akkor nem bánom megosztom fiam sorsát.

— No, ha Master elmegy, akkor természetesen én is engedek, ámbar sokkal jobban szeretnék közejük löni. Hát ön, Sir Richard, mit szól hozzá?

— Egy akaraton kell lennünk, ha Master Burns fogságba megy, én is követem őt.

Burns odakialtott az indiánnak:

— Adhatod szavadat, hogy egyenesen táborukba kísérsz minket?

— Andawa szavát adja. Hisz főnökei azt parancsolták, hogy csak akkor bántalmazza a fehér férfiakat, ha ellenszegülnek.

— Először hadd lássam azt a husz harcosodat, — kiáltott Bob, — hogy ne ok nélkül hátráljak. Meglehet, — folytatá csendesen, hogy nincs több embere a ficzkónak, mint őhat és azokkal majd csak elbánnánk.

A huron intésére előléptek a harcosok.

A mint Bob megpillantotta őket letette puskáját és így szólt:

— Vigyen el benneteket a manó, vörös hunczutok, ha el nem csiphetnétek bennünket, hát kibőjtölnétek.

— Nincs más mód, mint megadni magunkat, — mondá Sir Richard elszánt hangon.

— Le tesszük tehát fegyverünket, nem veszünk részt a háboruban, békés polgárok vagyunk, bizunk a főnök szavában, — mondá Burns és azzal odament a vadakhoz.

Sir Richard s Bob követték őt, a kiknek fegyverük szintén ott hevert Burnsé mellett, az indiánok magukhoz vették a férfiak puskáját, löportáskájukat és a golyótartót.

— Jó, tehát elvezetem a fehér embereket a főnökökhöz.

Csudálattal nézett Bobra, bámulta hatalmas termetét. Ez pedig így szólt:

— Nézz csak. Csak tennétek le ti is a fegyvert, tudom, hogy elbánnék veletek Bob Green, ha még annyian volnátok is.

Az indián intésére két harcos lépett elő és megakarta kötözni Bobot. Bob azonban mindkettőt földhöz terítette; hirtelenül előkapták baltáikat, puskájukat és aligha nem a halál fia lesz Bob, ha nincs ott a főnök, a kinek szavára ismét lecsendesedtek. Másodsor is kiadta a parancsot Bob megkötözésére és ez alkalommal vagy hatan rohantak Bobnak, hosszú viaskodás után nagy nehezen földre tudták teperni Bobot, a kinek öklét ugyancsak megizlelték néhányan.

Valamennyien bámultak óriási erejét.

— Testvérem nagyon erős. — mondá a főnök, azért kötöttem meg.

— Akasszanak föl, ficzkó, — lihegett Bob, a ki még mindig a földön feküdt, — ez már minden jog és igazság ellenére van. De majd megisszátok ennek a levét.

Mindnyájuk meglepetésére előlépett most Wayteta és nagy haragosan így szólt:

— Miért kötözöd meg Bobot? Oldd fel kötelekét, mert különben megmondom Schuwananak.

Az udvariasan válaszoló:

— Ne haragudjék testvérem e miatt, de a «nagy medvében» iszonyu erő lakozik, mely könnyen veszélyessé válhatnék fiatal harcosaimra, azt pedig meg kell gátolnom.

— Azt mondtad nekem, folytatá az örült az előbbi hangon, hogy jó barátunk vagy és azért vezetett ide Wayteta, most látom, hogy nem vagy te barátunk.

— Wayteta majd befogja látni, hogy minden oneidának barátja vagyok és a «nagy medvének» is, — szólt a huron.

A huronok magukhoz vették ugyan a férfiak fegyverzetét, de mindamellett sikerült Waytetának egy kést vadász inge alá eldugni.

A főnök parancsára elindultak. Sir Richard s Burnsot nem kötötték meg ugyan az indiánok, de tudtukra adták, hogy a legcesélyebb szökési kísérletért halállal fognak lakolni.

Nemsokára odaértek azon táborba, a hol kevéssel azelőtt John s Nikunthas volt.

Bob kötelekein tágitottak ugyan az éjszakára, de most meg fához kötötték, a mi szintén bosszantotta őt. Nemsokára elaludt, mellette feküdt Wayteta.

Sir Richard s Burns még sokaig ültek az egyik újra felélesztett tüznél, míg végre ők is nyugalomra tértek.

Kevéssel napfelkelte előtt indultak innen; Bobot ismét megkötötték.

Bob, a kinek sehogy sem tetszett a hosszas gyaloglás, eltekintve attól, hogy veszélylyel is járt, közben-közben átkozódott.

Sir Richard s Burns nyugodtan haladtak egymás mellett, nem is gondoltak arra, hogy esetleg megszőkjenek. Hisz fegyverük sem volt. Wayteta, a kit éppen betegsége miatt tiszteltek az indiánok, hol a fehér emberekkel, hol a vörös bőrűekkel csevegett. Legtöbbször azonban mégis Bobbal beszélt. Szeretetteljesen tekintett reája és halkán így szólt hozzá: — Bob, — többször kísérletet tett arra nézve, hogy tágitson a köteleken. Majd azt sugta Bobnak:

— Ezek kutyák, Wayteta majd megkeríti skalpjukat.

Sajnálta Bobot, de ezt nem mutatta meg sem az indiánok előtt. Néhányszor az utszéli bokrokból szedert is kapott föl és gyorsan beledugta Bob szájába.

Burns szomorú volt, most már nemesak leányáért, hanem fiáért is aggódott.

Mi mindenben ment keresztül most, rövid néhány nappal azelőtt még csendesen munkálkodott otthon és ime most az események

sajátságos lánczolatán át mennyi mindenben ment már keresztül, mely oly könnyen végzetessé lehetett reá nézve.

Csak istenfélő bizalma mentette meg e nehéz viszonyok közepette a kétségbeeséstől.

Sir Richard így szólt:

— Én nem ismerem annyira az indiánokat, hogy el tudnám gondolni, mit is akarnak tulajdonképpen velünk. Ha megakartak volna bennünket gyilkolni, azt már rég megtehették volna.

— Ezek tervén lehet átlátni, nagyon ravasz népség. Még az volna szerintem a legnagyobb szerencse, ha francia csapatokhoz vezetnének bennünket, mert ezek aligha túrnék azon kegyetlenségeket, a miket az indiánok különben elszoktak követni foglyaikkal. Súlyomszárny, a bátor piankeschaw valószínűleg elvész, mert megölte Monakawachet, a nagy tözsfőt, csak attól félek, hogy John is így jár.

— Én is azt hiszem, megvédelmeznének bennünket, én tán oltalomra találnék náluk unokatestvérem és felbérelt vörösbőrű gyilkosaival szemben is.

— Isten óvja ezektől Sirt!

— Mit gondol Burns Master, nem használna az, ha gazdag váltságdíjat ígérnék az indiánoknak.

— Mindenesetre jó volna, de attól tartok, hogy az indiánok nem mennek bele olyasmibe, a minek teljeseése még a messze jövőben van.

— Én mégis megkísérlem.

Sir Richard oda ment Andawahoz és így szólt:

— Nem hallgatna ide a főnök néhány szóra?

Ez így szólt udvariasan:

— A halvány arc beszélhet, hallgatom.

— Nem tudod megmondani, mi lesz velünk?

— Nem tudom, a főnököktől függ.

— Én igen gazdag vagyok, huron, — e szavaknál a vörösbőrű végig nézte az ifju piszkos szaggatott ruháját, — nos, ne itélkezzél külsőm után.

Sok lovam, fegyverem, puskaorom, sok aranyom, ezüstöm van és az indiánok bőven kapnak belőle, ha szabadon bocsátanak bennünket.

Finom mosolylyal így szólt Andawa: — Hol van mindez, nem látom.

— Én lord Sommerset vagyok, nagy főnök vagyok, ott lakom az Ontario mellett. Amit megígérek a huronoknak, azt meg is fogom tartani.

(Folytatása következik.)

A szűnidő végén.

Két hónap tűnt a semmiségbe,
A szép napoknak vége már . . .
Elég időnk volt pihenésre —
Reánk most ismét munka vár.

Vezessen Isten szent kegyelme
És szüntelen legyen velünk;
Jóságát áldja minden elme,
Ha ő segít, ki ellenünk?? . . .

Békefi Miklós.

A szerencsétlen flótások.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

(8)

— Maradjunk ám csak itt, amíg tovább nem megy bácsi, ki tudja mi lakik benne! Aztán meg, ugy hiszem, eleget szenvedtünk mi már eddig. Ó jaj nekünk! Ez az ember egyenesen a mi fánkunk tart, csak nem fog . . .

— Ohó Plutó, Sajó, mondtam ugye, ha jól akartok élni, csak viseljétek magatokat jól. Megállj Plutó, előbb le vesszük a szerszámot: így most mehettek, a vizet magatok is fölleltek.

Hangos csaholással iramodtak el a kutyák, mialatt az ember a fa árnyékába vonta kocsiját, annak egyik szögletéből kenyeret és szalonnát szedve elő, falatozni kezdett, meg nem feledkezve a visszatért kutyákról, amelyeknek időnkint jókora kenyérdarabokat vetett oda.

— Így — szólt végre az utolsó falatokat is kutyáinak szórva — most már egy-kettő takarodjatok a kocsin alá, aludni fogunk egy óracskát, hisz még elég jókor fogunk megérkezni.

Lehuzta hát zsiros taplósipkáját a fejről, aztán arcára borította, kinyújtózott a fa alatt és pár pillanat múlva a trombitahanghoz hasonlatos hortyogása elárulta, hogy az öreg erősen alszik.

— Na aszondom! megint jól belekerültünk a csávéba. Ez az ember teljes egy órát akar ott aludni.

— Az még nem lenne oly nagy baj, hisz óvatosan lekusztatnánk anélkül, hogy észrevenne, hanem a kutyáktól erősen félek.

— Én is inkább kivárom az egy órát.

— De ha ez a kedves ember nem ébred föl, hanem estéig itt alszik — — — ?

— Ó az ellen is van orvosság, addig dobáljuk gesztenyével a kutyákat, míg föl nem lár-mázzák!

— Okosan van, Lulu, csak ne volna az itt ülés oly kényelmetlen; az egyik lábam már el is zsibadt.

— Nos, nem tudod megváltoztatni helyedet? — Majd megkísérlem.

Nagy elővigyázattal emelte át lovagló ülésből az egyik lábát, de szerencsétlenségre megérintett egy félig érett gesztenyével megrakott kis ágat. Egy gesztenye leesett és az alvó embernek éppen az orrára koppant. Ámbár a taplósipka mérsékelte kissé az eső gesztenye erejét, mégis elég fájdalmat és ijedséget okozott az öregnek arra, hogy fölugorjék. Eközben meglátta a fiukat és mérgesen rájuk ivalt: — ugyan mit kerestek ott fenn a fán ti naplopók, nemde azért mászatok föl, hogy a szegény öreg embert, aki a nap faradalmaitól elcsigázva egy óracskát pihenni akar, megdobáljátok!

— Ó, kedves uram, ne haragudjék, nem készakarva történt meg a dolog, véletlenül megrugtam egy megrakott ágat és egész véletlenség, hogy önnek a tisztelt orrára esett!

— És mi az ördögöt kerestek ti odafenn?

— Nagyon féltünk a — a — a — igen a kutyáktól.

— A kutyáktól? — hahaha! — a kutyák oly jámborok, mint a bárány, ha ugyanis valaki a kocsit nem bántja, de persze, ha valaki ezt merészli bántani, egy kissé nyugtalankodnak és az illetőnek könnyen kiszabják a nadrágját. Nyugodtan leászhattok.

Szepegve ereszkedtek a fiuk ágról-ágra lefelé és daczára az idegen ember bátorító szavának, elég felsz maradt bennük és attól féltek, hogy a mint a földet érintik, hát a fa alatt nyújtózó kutyák rögtön széttépik őket. Gyula inkább attól a fekete szelindektől félt, amit az öreg Plutónak nevezett volt. Mozdulatlanul feküdt ez a kutya a fűben, Gyula mégis azt képzelte, hogy villogó szemei csak az ő mozdulatait kíséri figyelemmel, hogy azután a kellő pillanatot kileshesse. Jaj! ha ez a kutya ráugornék most mikor így ég és föld között

az egyik ágon lóg . . . és, iszonyat az a kutya tényleg úgy tesz, mintha ugorni akarna. Vau! vau! vau!

Roppantul megijedve, elhibázta Gyula a legközelebbi ágat és lezuhant a fáról.

Szerencsére nem volt már nagyon magasan; magas, puha fű és mohok enyhíték az esést, úgy hogy pár kék folttól eltekintve, nagyobb baj nélkül menekedett volna meg, hanem — minő szerencsétlenség! — kabátjának bal ujja ott lógott egy ágon, és a jobb nadrágszára végig fölhasadt.

— No még csak ez kellett — sopánkodott a szegény fiu, aki az idegen ember segítségével végre saját lábaira állt — nem, ilyen ál-

landó szerencsétlenség még soha sem sujtott semmiféle gimnázistát! Ugyan mihez fogjak most? Ilyen öltözetben csak nem mehetek emberek közé!

— Ó bácsi! — kiáltott le Gusztó a fáról — ne busulj, hozom én már a kabátod ujját!

— De igaz van — így szólt az öreg, roppant megerőltetéssel fojtva vissza nevetését. Szegény Gyula ugyancsak tragikomikus képet nyújtott, amint majd a fáról lejövő kabátujját majd a végtelen hasadást nézegette kesergő ábrázattal.

— No, aszondom, ti is aféle anyámasszony katonái vagytok. Fára mászni két befogott kutya elől, ez aztán a kurázszi! Szerencsétekre én utazó kiskereskedő vagyok, van nálam tü-

czérna, olló s a többi, amire csak a paraszt-asszonyoknak szükségük lehet. Vessd hát le fiam a kabátot, az ujját rávarrom én és ezt az óriási repedést, hahaha — igazán nem tudja megállni az ember nevetés nélkül, hahaha, ha nem is akar nevetni, hahaha, igazán beillenél madárijesztőnek akármelyik veteményes kertbe, hát majd ezt a repedést is csak megvarrom és, mondok, el fog tartani Bánhidjáig.

Mialatt a «bábkár», nem éppen nagy ügyességgel ígéretét beváltotta, kikérdezte a fiukat, hogy mi járatban vannak, hová szándékoznak. A fiuk aztán nem sokat kerétek magukat, szépen elpanaszolták a keserveiket.

Mihályfalvára igyekeztek? En is éppen oda tartok, már vagy husz év óta vagyok ott rendes vendége, a «Szarvas»-nak ahol igen szívesen láttaak, mivel jól megy az üzletem és nincs okom a takarékosagra. Vagy tán azt hiszitek, hogy így megyek be valami faluba, ahogy most láttok? Dehogy! Országutra ez is jó, de amint valami faluhoz érek, zergebőr cipőt, tiszta kabátot öltök magamra. — Így ni! Most már szedelőzködünk, Mihályfalván majd egészen rendbehozzuk a ruhát.

A «Szarvasban»-ban mindhármunkat jól fogadták; az öreget azért mivel már husz éves törzsvendég, a fiukat pedig az erdésznő ajánló levele alapján. A gondos háziasszony nemcsak azon iparkodott, hogy vendégeit jól kiszolgálja, hanem el is hívatta a falu szabóját, hogy a ruhában esett siralmas sérülést ki javítsa. A fiuk a vacsora elköltése után rögtön elaludtak. Nagyon ki voltak merülve.

Másnap kora reggel fölkelte a fiukat a mindenes, aki egyszersmind a Várkonyi Gyula kijavított ruháját is odakészítette.

Igaz, hogy a falu híres szabójának munkája nem sikerült oly kifogástalanul, mint ahogy a koresmárosné ígerte és Gyula remélte; a ruha beléséből vette az anyagot a folthoz a művész így aztán a kétféle szövet egyik a másik tulajdonságait kölcsönösen kiemelték. A bábkár ezen is elkezdett nevetni azt mondván, hogy az nem baj, ki kell tenni csak vagy nyolcz napig a fűre és szorgalmasan öntözgetni, majd hozzá fehéredik a folt a szövethöz. De mit használhat a sok hálaistenkedés: a fiuk belenyugodtak és mivel a szénakaszálás miatt nem lehetett kocsit kapni, gyalog fogják folytatni utjukat. Bucsut vetek hát a trefálkodó bábkártól, a jó koresmárosnétól, aki egy fityinget sem akart tőlük elfogadni és a faluból kiérve rákanyarodtak az árnyékos országutra.

(Folytatása következik.)

Egy barátomnak.

Ha majd e világon utolér a bánat,
Ha a boldogság, mint elérhetlen távol
Tűnik fel előtted, szemed könybe lábbad,
S üldözve a sorstól nyugalomra vágol:
Ne csüggedj! ne csüggedj! bizzál erős hittel,
Azt, ki sok szenvedést erős szívvvel türt el:
Nem hagyja el soha, segíti az Isten, —
Ne csüggedj! ne csüggedj! lelj vigaszt a hitben!

Hisz «derüre-ború» az embernek élte,
Szilárd állandóság soha sincsen benne.
A kinek életét bú 's csapás nem érte,
Mintha jó sorsának vége sohse' lenne:
Ugy él a jelennek, nem küzd az a létért, —
S tündér délibábja szemfényvesztő képét
Elüzi a balsors egy pillanat alatt
Leroskad s talán a szive is meghasad.

De a szenvedések megedzik a lelket,
Nem ér váratlanul a sorsnak csapása,
Szenvedélyed, vágyad vakon sohse' kerget
Hiú ábránd-képek, kéj hajszolására.

Viseled nyugodtan sorsüldözött sorsod,
S mig terhes igáját béketűrőn hordod,
Tövises útagon talán rózsza is vár,
Melytől szenvedésid nem olyan ölk már.

Balzsam az öröm a sorsüldözött szivre,
Behegeszti lassan a tágra nyílt sebet;
Akad a szenvedő embernek is hive,
Kinek kebelére bút felejtni mehet, —
A szenvedés közt is akad olyan óra,
Melyben reád a sors bú-csapást nem szóra,
Melyben a bajokért jutalmadat letted,
S feleded a bút, mely sorvasztá a kebled

De hogy béketűrőn viselhessed sorsod
Hogy majd le ne sujtson a sok bú és bánat,
Midőn az üldöző sors igáját hordod
S ha békét óhajtvá szemed könybe lábbad
Szilárd bizodalmod vesd az ég Urában,
Merülj el lelkeddel a szent bibliában:
Akkor megszilárdul hited, szived, lelked
S erős hited, lelked lerogyni nem enged.

Kosztolányi Zoltán.

Nansen északsarki útja.

Nansen Frithjofról szól most a beszéd a világ minden részén. Arról a bátor utazóról, tudósról, aki szembeszállva ezer veszéllyel, az északi sark felé hatolt, hogy tudományos kutatásokat eszközöljön. Sokáig hirt sem hallottak felőle, most azonban Wardöböl Nansen életjelt adott magáról és kétezer szavas sürgönyt küldött a Daily Chronicle-hez. Ez a lap ugyanis kikötötte, hogyha Nansen sarki útjából visszatért s először lép civilizált földre, neki kétezer szavas táviratot küldjön, melyért hatvanezer forint honoráriumot fizet.

A távirat megérkezett s ezeket mondja Nansen és társai kalandos útjáról:

Wardö, Norvégia, augusztus 13. Johansen hadnagy és én megérkeztünk Wardöbe. Mindnyájan jól vagyunk. Az ekspedíció sikerült.

A „Fram“ 1893. augusztus negyedikén hagyta el a Jugor-utat. A szibériai partok mentén sok jégen kellett magunkat keresztül törnünk s a Kári tengerben egy szigetet, a Kap

Tscheljuska mentén pedig sok apró szigetet fedeztünk fel. Sok helyen egy jégkornak nyomait fedeztük fel, mely alatt északi Szibéria nagy területén jéggel lehetett fedve.

Szeptember tizenötödikén az Olenek-folyó torkolatához értünk, de véleményünk szerint későn volt már itt kutyákat szerezní, mert nem akartunk esetleg egy egész évet veszíteni. Az új-szibériai szigeteket szeptember tizen-nyoleadikán hagytuk el. Szeptember huszonkettődikén jégtorlaszokon mentünk keresztül az északi szélesség hetvennyolc fok ötven perce és a keleti hosszúság százharminchárom fok harminchét perce alatt. A hajót körülzárta a jég.

Mint ahogy sejtettük, egyenesen és északnyugatra hajtottunk. Az ősz és tél folyamán a „Fram“ ki volt téve az erős jégnyomásnak, de akkor várakozásunk ellenére minden jég-rohamot kiállott. A hőmérséklet rohamosan hanyatlott s állandóan alacsony volt, egyetlen csekély változással. A higany heteken át be volt fagyva. A legalacsonyabb hőmérséklet

hatvankét fok volt nulla alatt. A hajón az egész utazás alatt mindenki teljesen egészséges volt. A villamos világítás teljesen megfelelt várakozásainknak. A hajón általános volt a jókedv s az idő gyorsan telt. Mindenki örült kötelessége teljesítésének; férfiaknak derekabb szövegségét alig találhatja az ember.

A tenger a 79. foktól délre 90 fonal még északra, ahol a mélység növekszik, 1600—1900 fonal mély volt. A haladás alatt gyakran volt alkalmam tudományos megfigyeléseket csinálni és pedig meteorológiai, magnetikai, asztronómiai, élettani kísérleteket, méréseket eszközöltem a tenger mélyének hőmérsékletéről, a tenger sótartalmáról stb. A jégkéreg alatt csakhamar melegebb 31—33 foku (Fahrenheit) és sósabb vizet fedeztem föl, melyet a Golf-áram okozott. Nem láttunk sem földet, sem nyílt tengert, egyes csikok kivételével. Amint előre is láttuk, télen és tavasszal gyorsan hajtott az áramlat északnyugatra, míg nyáron az északi szelek vagy megállítottak, vagy visszahajtottak. Az 1894. év június tizennyolcadikán egy északi szélesség 81° 52'-e alatt voltunk, de már csak délfelé usztunk. Október huszonegyedikén mentünk át a nyolevankettdik fokon.

1894. karácsonyán értük el a nyolevannhar-
madik fokot s néhány nappal ezután a 83.
24'-et, az eddig elért legmagasabb északi szé-
lességet léptük át.

1895. január negyedikén és ötödikén ál-
lotta ki a Fram a legerősebb jégnyomást,
melyet eddig tapasztaltunk. Több mint har-
minc láb mélyen egészen be volt fagyva a
jégbe. A hajó csaknem összeroppant az óriási
jégtömegek nyomása alatt. A szükséges eledelt
és más szükségességeket a jég felett helyeztük
biztosságba, mindnyájan készek voltunk a
hajót elhagyni s minden ember úgy volt föl-
szerelve, hogy esetleg a jég hátán lakjék. De a
Fram erősebbnek bizonyult, mint hittük. Mikor
a nyomás elérte a legmagasabb fokot s a jég
összetoronyosodott, a hajó lassan kiemelkedett
megfagyott ágyából s ime a legkisebb sérülést
sem konstatálhattuk rajta. Ezután a ta-
pasztalat után bizonyos voltam benne, hogy a
Fram minden jégnyomásnak ellent fog állani.

Később nem volt alkalmunk hasonló esetre,
de folyton és rohamosan észak felé hajtottunk.
Minthogy a Fram, mint azt biztossággal fölté-
teleztem, nemsokára el kell, hogy érje a leg-
magasabb hozzáférhető szélességet a Ferenc
József föld északi részén, elhatároztam el-
hagyni a hajót és tovább nyomulni északnak.
Johansen hadnagy kijelentette, hogy elkísér és

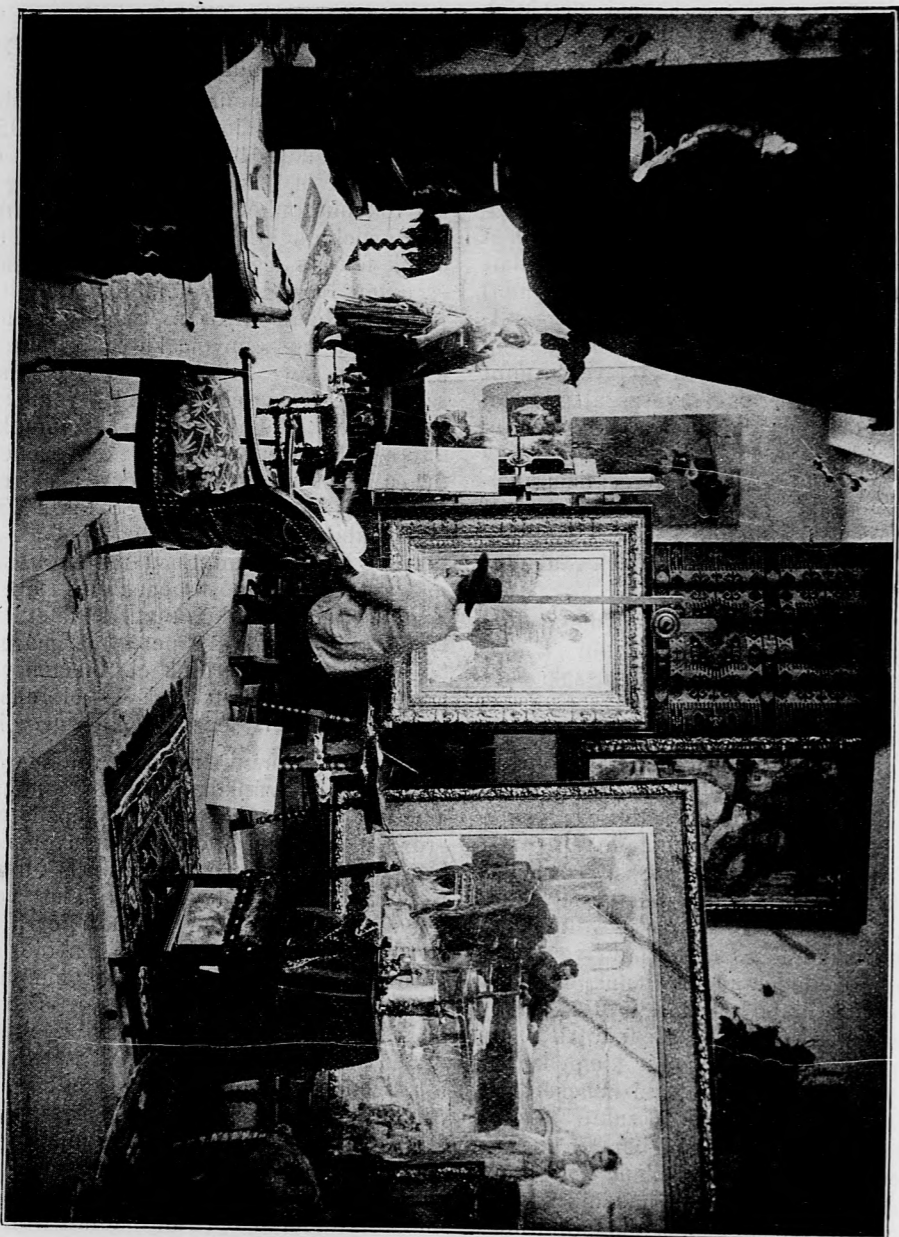
valóban alig találhattam jobb pajtást, még pe-
dig minden tekintetben.

A Fram parancsnokságát átadtam Sverdrup-
nak. Vezetői tehetségébe vetett bizalmam re-
mélnem engedi, hogy győzedelmeskedni fog
minden nehézség fölött és biztosan visszahoz
mindent, kivéve, ha a Fram elsüllyed, ami
azonban valószínűtlen.

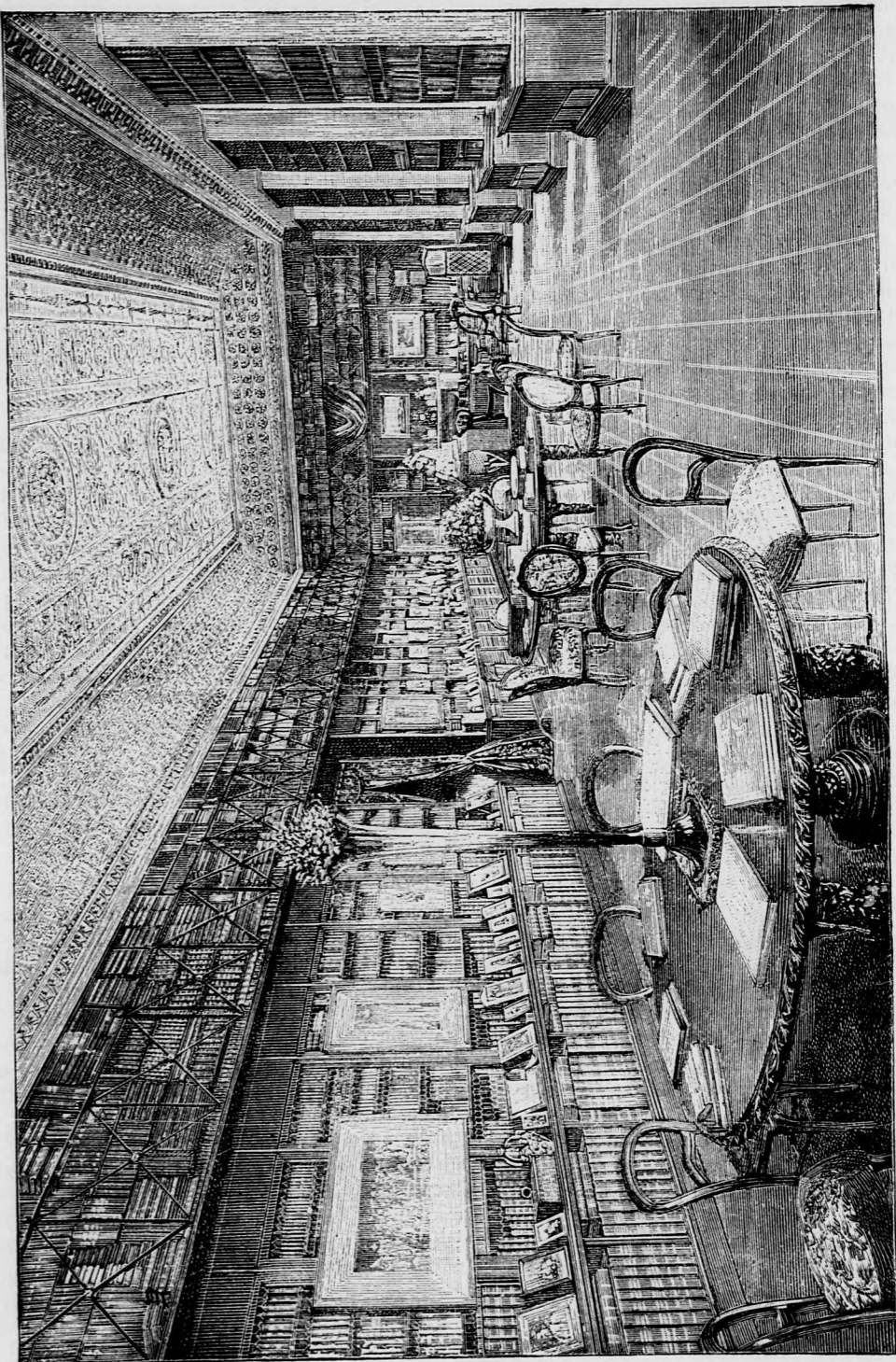
Március harmadikán elértük nyolevannegy
fok négy perce. Johansen és én 1895 március
tizennyegyedikén hagytuk el a Fram-ot nyole-
vanöt fok ötvenkilenc perc szélesség és száz-
két fok huszonhét perc hosszúságban keletre
Greenwichtől. Célunk volt kikutatni a tengert
észak felé és elérni a legmagasabb szélességet
és aztán Ferenc József földön át Spitzbergába
jutni. A holbizonyosan reméltünk hajót tal-
álni. Volt huszonnyolc kutyánk. három szá-
nkönk és két kajakunk esetleges szabadvíz
számára. Kutyaeleség volt velünk harminc
napra és élelem a mi számunkra száz
napra. Eleinte egészen kedvezőnek talál-
tuk a jeget utazásunkra nézve; jó rekordokat
csináltunk. Március 22-én 85 fok 10 perc szé-
lesség alatt voltunk. Ambár a kutyák nem vol-
tak oly kitartók, mint azt reméltük, mégis elég
jók voltak. De most hepehupas lett a jég és
a zajlás ellenkező irányt követett. Március
25-én csak 85 fok 19 perce és március 29-én
85 fok 30 perce értünk el. Világos volt, hogy
gyorsan délfelé hajtottunk és előrehaladásunk
a többé nem sik jégen igen lassu volt.

Fárasztó kemény munka volt kierőszakolni
az utat és a szánkókat átvinni a hóhalmokon,
amelyek a jégtáblák fölött képződtek. A jég
erős mozgásban volt és a nyomás minden
irányban szintén erős. Április harmadikán
nyolevanöt fok ötven perc alatt voltunk és
mindig reméltük, hogy simább jégre akadunk.
Április negyedikén elértük a nyolevanhat fok
három perce. A jég egyre hepehupasabb lett
és április hetedikén már oly rossz volt, hogy
be kellett látnom, hogy oktalan volna az utat
északi irányban folytatni. Most nyolevanhat
fok tizennégy perc szélesség alatt voltunk. Ki-
rándulást tettem hócipőkön még mindig észak
felé, hogy ily módon kipróbáljam a további
előnyomulás lehetőségét, de nem találtam
egyebet, mint halmot és ismét halmot, ami
megtört hullámokból álló tóhoz volt hasonló.

E három héten át igen alacsony volt a
temperatura, csak 40 fok zérus alatt. Április
1-én emelkedett 8 fokkal, hogy csakhamar
ismét 38 fokra süllyedjen. Ha ebben a tem-
peraturában szél fúj, vékony gyapjuruhánkban
igen kényelmetlenül éreztük magunkat; hogy

BADITZ OTTÓ A MŰTEREMBEN.

A PÁRISI GRÓF OLVASÓ TERME.

ne terheljük magunkat, négy öltözöt ruhánkat a hajón hagyjuk. A legalacsonyabb temperatura márciusban 49, a legmagasabb 24 fok volt, áprilisban a minimum 38 fok, a maximum 20 fok volt.

Es sehol sem a földnek legkisebb nyoma. Most ismét rohamosan dél felé hajtottunk. Április nyolcadikán kezdtük meg az utat Ferenc József föld felé. Április tizenkettedikén óráink lejártak, ami azt okozta, hogy napi marsaink szokatlanul hosszúra nyultak. Immár csak bizonytalan adataink voltak a hosszúsági fokokról, de reméltük, hogy helymeghatározásunk csillagászati eszközök nélkül is körülbelül helyes. Az a sok repedés azonban, melyre akadunk, igen megakadályozta előrenyomulásunkat és élelmiszereink is erősen fogytak. Egyik kutyát a másik után leölkük, hogy a többieknek legyen eleségük. Juniusban a repedések mind rosszabbak lettek és a hó is igen megnehezítette és kellemetlenné tette utunkat délfelé. A szánok áttörték a vékony réteget és mélyen sülyedtek a nedves hóban. Csak már kevés kutyánk volt, úgy, hogy a további előnyomulás lehetetlen volt és az eleségüket, valamint a mienket is a minimumra szoritottuk. Minden nap reméltük, hogy földre akadunk, de reményünk nem teljesedett.

Május harmincegyedikén nyolevankét fok huszonegy perc, junius negyedikén nyolevankét fok tizenhét perc alatt voltunk; junius tizenötödikén azonban ismét északnyugat felé hajtottunk és nyolevankét fok huszonhat percig értünk. Sehol sem föld, ámbar Payer térképe szerint, a mely után igazodtunk, nyolevanhárom fok alatt reméltük Petermann földét találni. Ez annál kínosabb volt, mert egyre több idő telt. Junius huszonkettedikén történt utoljára, hogy fókát vágunk le.

Mivel a hó miatt a helyzet egyre rosszabbodott elhatároztam, hogy pihenőt tartok, anélkül is inkább, mivel most elegendő fókahusunk volt. Három medvét is letejtettünk. Kutyánk azonban csak kettő volt, de ezeknek bőven jutott az eledelből.

Julius huszonkettedikén folytattuk utunkat. Julius huszonnegyedikén körülbelül nyolevankét fok alatt északra ismeretlen földet pillantottunk meg, de a jég mindenütt be volt törve s kajakunkat a vízben uszó jégdarabok miatt nem használhattuk. Ez okból kénytelenek voltunk egyik jégdarabról a másikra átugrani s

csak augusztus hatodikán nyolevanegy fok s harmincnyolc perc északi szélesség s hatvanhárom fok keleti hosszúság mellett értünk szárazföldre. Innét kajakunkban nyílt vizen a sziget partjának mentében nyugati irányban tovább mentünk.

Augusztus 12-én délkelet és északnyugat közt szárazföldet fedeztünk fel. Ez a föld egyre nagyobb zavarba hozott, nem tudtam a Payer-féle térképpel összeegyeztetni. Azt gondoltam, hogy Ausztria-Sundtól keletre vagyunk, de ha ez valóban így lett volna, akkor Wilczek-föld és Dove Glaciez felé kellett volna eveznünk, anélkül, hogy a közelben szárazföldet érjünk. Augusztus 26-án 81 fok és 13 perc alatt északra s 56 fok alatt keletre egy alkalmas helyet találtunk az áttelelésre.

Mivel Spitzbergába menni már késő volt, azt hittem, legokosabb lesz megállapodni és készülni a télre. Medvét és vizilovat löttünk, kőből, földből és mohából házat építettünk és ennek tetejét viziló-bőrrel borítottuk be. Főzésre, melegítésre és világításra halzsirt használtunk. Egyedüli eledelünk tíz hónapra keresztül cethal-szalonna és medvehus volt, agy és párna gyanánt medvebőrt használtunk. A tél egészen jól mult el, én és társam a legjobb egészségben voltunk. Eljött a tavasz verőfényével és sok nyílt vízzel délnyugati irányban s mi azt reméltük, hogy könnyen eljuthatunk Spitzbergába. Gyapjutarokból új ruhát készítettünk magunknak s eleségül nyers medvehust s cethal-szalonnát vittünk magunkkal. Május tizenkilencedikén elindultunk.

Május 23-án 81 fok és 5 perc északi szélesség alatt nyílt vízre jutottunk, de a viharok miatt junius 3-ig vesztegelni kellett. A 81. foktól kissé délre nyugati irányban elhúzódó szárazföldet találtunk, a nyílt víz pedig az északi part mentén nyugat-északnyugati irányban terjedt el. Mégis jobbnak láttuk dél felé haladni, még pedig jégen, egy széles tengerszoroson keresztül. Junius 12-én eljutottunk a sziget déli oldalára s ismét nyílt vizet találtunk, mely nyugat felé vezetett. Mi tehát ebben az irányban eveztünk és vitorláztunk, hogy nyugat felől érjük el Spitzbergát. Payer mappája tévutra vezet. Augusztus 7-én a Windwardon elhagytuk Ferenc József-földet s rövid s kellemes utazásunk volt Wardöig.

[Nansen Frithjof.]

A kiállítási falu.

A néprajzot a kiállítás keretében a falu képviseli. Az épületek a hazai lakásviszonyokat, a berendezés az izlést és módot, a változatos jelenetelés a különböző babuk, a népviseletet mutatják be.

A falu 24 lakóházból, 4 középületből és egy csárdából áll. Az iskolaépület az 1-ső szám alatt fekszik, a templom mögött a község háza tűzoltó szertárral, a falu közepén a kórház. A piacz-téren büszkén emelkedik ki a sudartornyu templom.

Az iskolát a vallás- és közoktatásügyi minisztérium és a kiállítási alap közös költségén építették. Belső berendezését az igazi népis-

A kórház ugyancsak a belügyminiszter bőkezűségéből épült. Az épület beosztását a közegészségügyitanács javaslatai alapján állapították meg, míg a berendezést a kiállítás egészségügyi csoportja ellenőrizte.

A falu temploma a kalotaszegi református templomnak mintájára épült. Zichy Jenő grófnak a kaukázusi utjából hozott ősmagyar vonatkozású tárgyait helyezték el benne. A templomot védőfal veszi körül. Régeente hasonló falal védekezett a nép a küllellenség ellen. Az utókor a védőfalakból árubodékat csinált: országos vásárok alkalmára. A kiállítás tartalma alatt állandó vásár van a piacon. Mindenféle

kola mintája gyanánt a vallás- közoktatásügyi minisztérium népoktatásügyi osztálya állapította meg.

A község házában a községi és körjegyzők országos egyesülete állított ki. A jegyző, segédjegyző szobái, a tanácsterem, adópénztár és hivatal, a levéltár mintaszerűen vannak berendezve. Az épületet a belügyminiszter bocsátotta rendelkezésre.

A község háza mellé az országos tűzoltószövetség dusan felszerelt tűzoltó szertár állítását kérelmezte. Kívánságát a kiállítási alap terhére teljesítették. A berendezést a hazai gyárak végezték.

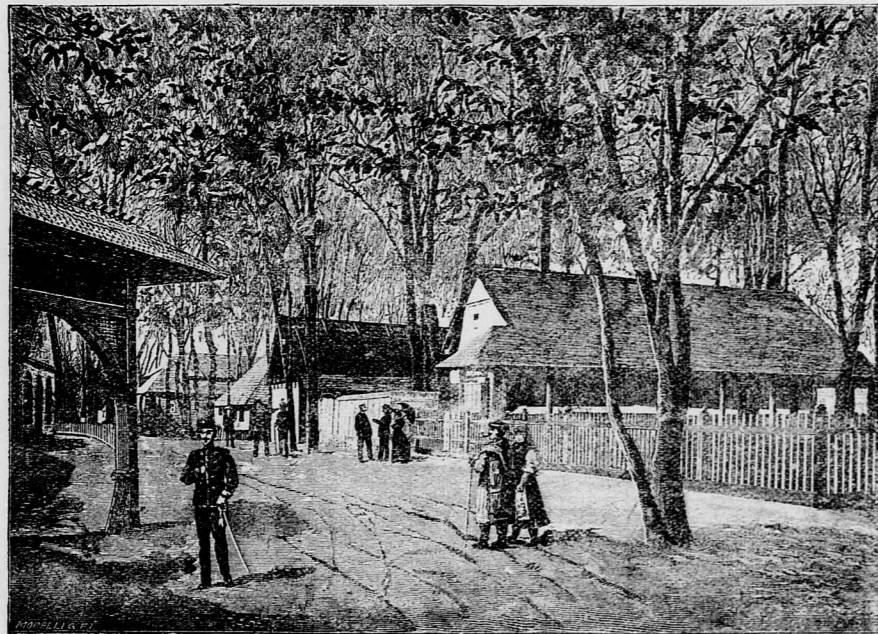
magyar specialitást: veszprémi kulacsot, debreczeni fokost, alföldi karikást, árvalányhajat, mézes kalácsot stb., s a legkülönbélebb tetszős háziipari tárgyakat, szöveteket és szőnyegeket, varrottast és csipkét, arany és pamuthímzéseket, butykosokat és golyavázákat, papucsokat és vánkásokat, gyermekjátékokat szokak itt elarusítani.

A falunak három utcája van. A magyar utca, a nemzetiségi sor, meg a német szög. A magyar-utczában egymásután sorakoznak: Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye jászapáti háza, Csongrád vármegye mindszenti, Kolozs-megye kalotaszegi, Torda-Aranyos vármegye

toroczkói, Somogy vármegye csökölyi, Nógrád vármegye vragyolczi, Zalamegye gebiczkei, Szabolcs vármegye büd-szent-mihályi, Borsod vármegye kövesdi, Veszprém vármegye szt.-gáli végül Brassó vármegye hétfalusi háza a párhuzamos mellékutczában, végül Csikmege székelly háza, összesen 12 ház, vagyis a falu fele.

A német építkezési modort négy ház képviseli. A szászok schellenberki házat Szeben vármegye, a felvidéki német házat Metzensef község, a jécsai sváb házat Torontál vármegye és a handlovai német házat Nyitramegye állította. A nemzetiségi soron egymásutánban 2 román és végül 5 szláv típusu lakóház következik.

A kiállítási körutról a fő és székváros pavil-

lonján túl balra térve, hasított nyirfa kerítés vonja magára figyelmünket. Csinos portát fog körül. Rovátékos zsup fedél alól apró ablakos ház kandikál ki, az udvaron magtár áll. A sárosmegeyi tótok építették a vármegye áldozatkészségéből. A boronás faépitményt besimították, a homlokzatára szent képet akasztottak, elhozták jellegzetes kemenczéjüket, butoraikat. A ház mindkét szobáját a Bártfán Maugseh Nándor gyárában készült bábuk foglalják el. Demétei legény tilinkózik az első szobában, mialatt a temesi leány és a pinceuifalusi menyecske nagy élvezettel hallgatják. A hátsó szobában a girálty ember szorgalmasan igazgatja faragószékén a kerékbe való küllöt. A

szekér már előállott, a csinos menyecske sűrgeti az indulást, de hibája van a keréknek. A kriványi legény nagy lelkinyugalommal füttyöl. Szemben a tót házzal a sokáczok kapui tarkállanak. Nádfedelű házuk belsőjében nászünnepeyre készülnek. A vajszkai gazda «Isten hozott»-tal fogadja a belépő legényt. A szántovai menyecskét a szontai menyecske figyelme kíséri, a mint a tükör előtt a beregi leány segédkezése mellett czifrárkodik. A hátsó szobában a bogyámi és jolávnai asszonyok tereferélnek egymással.

Az élénk színérvék, a czifraságban való különös kedvtelés, mely a menyecskék és leányok öltözékében megnyilatkozik, rajta van a házon, az ablaktáblakon, kis kapun és oszlopfákon,

de még a tető löfejü deszkáin is. Érdekes egy nép, sok helyütt még házközösségben él, így Bács-Bodrogmegeyében, mely a szép házat nepleletük bemutatására építette.

A Sokáczok tőszomszédai a felvidéki ruthének. Egyszerű faházuk szánon nyugszik alapfal nélkül, néhány a patakából kikerült görgetegkövet raktak elé. Egészen a gácsországi határszélen van a két Vereczke, a honnét Bereg vármegye az ott kifaragott házat küldte. Ne mulasztja el senki megnézni a ház furfangos kilincsét, a tolokás szoffaablakokat, aztán a kemenczét, meg az egyszerű de könnyen kezelhető, praktikus bölcst. A ruthén, hacsak sóra, égő olajra és gyufára nem ad ki pénzt;

minden összekerül a haznál. Az asszonyok az egyszerű fehér szoknyát és felsőt, a férfi a ködmenét, boeskorát mind otthon készíti. A zsupfedelű építmény az udvaron, melyet négy rud tart: az abóra a szénatartó. A mint a széna fogy alóla, csuszik lefelé, s mint kalap védi a télire való takarmányt.

Szemben a ruthén házzal Vas vármegye vend házának jutott porta. Apró szivecskék, büszke gyertyák és más ákom-bákom czifraságok tarkítják a homlokzatát. A pad feljáró a konyhaajtó fölé jutott és mily ügyes a be-

lépő ajtó, s mennyire jól van meg oldva a süldők és hizók helykérdése. Igazi gyakorlatiaság van az egész berendezésben: csür, ól, kamara és felszer, aztán a takarmánytartó a derékszögben fekvő tető alatt, egy végtében. A vendek szorgalmas, intelligens nép, hangyámódra dolgoznak és kicsiny falukban, szétosztottan laknak; mindenütt nagy a belsőség, a szilvata és gyümölcsös sehonnán sem hiányzik, nagy gond van a sertésstenyésztésre és a jó takarmányra.

(Folytatása következik.)

A magyar nóta.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

A minapában voltam egy csárdában. Dűledező volt az istenadta, félreapott tetővel. Mulattak benn a legények, vidor kedvel, félreapott pörge kalappal, majd felvették a kis vityillót.

A sarokban kuporodott a vén cigány. Régi, nagyon régi hegedűjét keservesen rikatta. Talán dédapja jutott az öregnek eszébe, a ki ez a vén hegedű volt, vagy valami más érzelmet hatotta meg kebelét . . . de könny csillogott fénytelen szemében, mely lassan . . . csendesen lecsordult, midőn oly lázasan húzotta azt a vonót.

Valami titkos érzés szállt meg, valami nem mindennapi érzelmek nehezédett keblemre, midőn mulatni láttam a pajzán legényeket, midőn égő szemekkel, hevesen dagadó kebellet, indulatos tekintettel hangoztatták:

«Vagyok olyan legény, mint te.»
Vágok olyan rendet mint te . . .

Felpezdül a vér, a szelid indulat lázasizgatottsággá fokozódik, az izmok feszülnek, a szűk körbe szorított képzelem csapongó szárnyakon rohan tova, midőn a magyar nóta, a bús dallam, az az örökké vonzó dana önfeledt rajongással felhangzik. Ég, tüzel minden ideg, az agy megfeszül . . . az ember küzködni, viaskodni szeretni, midőn meghatja a felemelő szép nóta . . . s az üveg odaröpül a sarokba . . . Ez a szilaj magyar nóta hatása!

A láz csillapul . . . az indulat alább száll, az idegzet már mérsékeltebb; más danára, szebb nótára gyujtottak a legények:

«Végig mentem az ormódi temetőn . . .»

Ünnepies komolyság szállja meg az arczokat, a

csapongó indulat édes bús hangban török meg, a szem nem ég tüzben, méla merengés szállja meg a lelkeket.

Van valami a szivben, a mi ezt a hirtelen változást előidézi, van valami a lélekben, a mi a szilaj kedvet lágy merengéssé varázsolja, de a dana a gyönyörű magyar nóta idézi elő legelső sorban a hangulat változást. Most túlvilági lelkesedés az ég emel, megtört sóhaj sirni kényszerít, majd szilaj mámor tűzbe hoz, enyhe siralom csendes borongást szül.

Ez a magyar nóta el nem érhető utánozhatatlan hangulata!

Ámde csak pillanatnyi a kesergés! A röpké mámor bordalt csal a legények ajkaira:

»Piros bort ittam az este. . .»

És a mulatók kebléből talán ez a nóta fakad legmelegebben, — előttük az üveg tele piros borral. S a midőn szertelen tüzzel énekelnek, midőn önfeledten oltják szomjukat: — hirtelen tánczra kerekednek; perdülnek a párok, reng a csárda, zeng a muzsika. — Zsivaj, dana, indulat, kacaj, mámor, szerelem, . . . mind . . . mind oly harmoniku an, tömörülnek a büszke tánczba.

Ez a tüzes magyar nóta varázsa!

A költő is bizonynyal emez érzelmek hatása alatt énekelte:

Hányadik már a pohár. . . ?

A költő is bizonynyal égő arczczal, tele pohárral kezében, tele érzelmekkel keblében énekelte hattudalát:

Huzd rá cigány megittad az árát!

Bergl Izidor.

Gyulai Pál forradalmi költészete.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

«Az volt a tavasz,
Negyvennyolcz tavasza!»

Sohasem lesz olyan több a népek történetében, sohasem lesz több olyan kikelet, mikor a lágyan susogó szellő, a siró fuvalom — hirtelen bős fürgeteggé, vad zivatarrá változik, mikor a szelid fájdalmat nem enyhíti a mosolygó napsugár, hanem a keblekből bánatos sóhaj helyett szilaj szenvedély tör elé!

Sohasem születnek tán többé olyan kimagasló szellemóriások, mint a minők akkor voltak a nemzet vezérférjai, sohasem lesz olyan szívet megrendítő mozzanat népek történetében, hogy a költő méla merengés, csendes borongás helyett «a velőket megrázó hurokba markoljon!»

A nemzet apraja-nagyja, még az is a kiben az érzésnek csak parányi szikrája honol, szabadság! kiáltással ébred föl mosolylyal ajkán születik újjá, — mert hiszen elérkezett végre ama forrón várt pillanat, midőn a rab gondolat felszabadulhat, midőn a rég elfojtott honfui érzemény kitörhet, mert

«Nincs többé lánc a léleknek sas szárnyán.
Nincs többé lánc a költő énekén!»

A költő édes éneke bejárhatja az országot hogy enyhét, jótékony balzsamirt csepegtessen az égő sebekre, hogy felszárítsa a fájdalom miatt sűrűn lepergő könnyeket. A költőnek szabadságáért rajongó dalát hallhatja mindenki az országban szerteszét; dala viruló tavaszt, meleg napsugarat visz magával, hogy a szolgaföldből kikeljen a szabadság szent magva. Az Isten hangja szól, midőn a régi kinsóhajok helyett a szent szabadság mennydörög a nép ajkán, mint egy biztató előjele, bátorító zaja az ébredésnek, melynek hangja a legszebb, legvarázslóbb szabadságdal.

«Mit valaha csak költő énekel!»

Szent honszerelem, rajongó szabadságszeretet fakasztja e dalra Gyulait. Keble hő érzelmeit szabad szárnyakra eresztheti már, mert az ébredés legelső vívmánya a «Szabad sajtó». Hazafias hangja, buzdító szózata a nemzet fenkölt fiává avatják őt, a ki együtt érez a bilincseit lerázni készülő nemzettel . . .

. . . És kitört a harc! Csatába sietett a nemzet minden egyes tagja, . . . a ki már tudott érezni, . . . a kinek kebleben még érző szív dobogott, . . . hogy megvédjék az édes

szülőföldet, a drága hazát, a szép szabadságot . . . hogy elvérezenek a csátamezőn . . .

A költő végig kísérte a borzasztó harcot, megörökítette azt forradalmi költeményeiben. Sirt a költő, . . . s ha szemében nem is ragyogott bánatköny, de szíve a fájdalom sújtó hatása alatt bizonyára vérzett . . .

Ott van mindjárt «Hadnagy uram» jellemzetes alakja.

Mely halálos sebében vérzik a hadnagy, mentéje piroslik már . . . a vérveszteség miatt alig támolyog . . . majd égető sebében összeroskad. Sajnálkozik fölötte a honvéd, de a haldokló honfi erélyesen biztatja őt:

«Szegezz szuronyt és előre!!»

És midőn már a halállal vívódik a hadnagy . . . teste vonaglik . . . a bánatos keservében feljajduló katonának vonagló ajkkal, a haldokló végsőhajával kiáltja oda:

«Csak előre édes fiam!!»

Fájdalom tölti el keblünket, szívünk megrendül! Mert csak a zsarnoki önkény túlsulya sujthatta porba azt a nemzetet, melynek fiai még a halál tusában is segíteni akarnak a hazán, — ha fájdalom — már nem is tettleg, de legalább buzdítással; hisz a haldoklónak végső óhaja a szent szabadság megvédésére irányul!!

Bátorságban, vakmerőségben honvéd a huszárt, huszár a honvédet iparkodik felülmulni . . .

. . . Dühöng a harc Budavárnál; dicsőségtől égő kebelével, szabadságdallal ajkán s tán még kedvesétől csakójára tüzött bokrétaival indul rohamra a honvéd; a vár alatt büszke huszár nézi a vakmerő rohamot. Bámulat tölti el merész keblét, majd sir mérgében, mért nem mehet ő is oda? mért nem vehet részt a hősi harcban, a vármászásban?

. . . Elkeseredésében szidja az istent, káromolja széles e világot . . .

S a honvéd bátran, vakmerőn küzd, majd visszanez egy perczre. Arcza égő tűz, szeméből villám lövell, kebleből vérpatak sugárzik. Sajnálkozva szól a huszárhoz, szívéből sajnálja, mert hisz lovával nem jöhet fel létrán:

«Néz a huszár s reszket minden tagja
És látja azt, a mit még nem látott;
Lova tombol; ő majd sir mérgében . . .
. . . És káromol istent és világot!!

(Honvéd és huszár)

Hiába való volt a kétségbeesett harc, a megfeszített küzdelem, hiába adta minden tettében kialudhatatlan honszerelmének jelét a küzdő honfi: a magyarok istene új, kemény megpróbáltatásnak tette ki a nemzetet, hogy a magyar hazafi még kimagaslóbbá emelje jellemét, még inkább fokozza nemes önértétét.

Már közeledett a gyászos bukás! A ki még életben maradt, az szent lelkesedéssel küzdött a «szabadság istenasszonyá»ért! Hisz mily fenséges gondolat az «égi lények legdicsőbbiké»-t védelmezve elporlani a csátamezőn . . .

De fájdalom! Nagy volt az elfogottak száma a kik nem küzdhettek már a hazáért, a kiknek szíve vékonykötet sirt a lesújtó kétségbeesés miatt!

Egy ilyen elfogott hazafi siralmas helyzetével ismertet meg bennünket a költő a «Fogoly honvéd» című költeményében.

Elfogták a megsebzett honvédet, arcza halvány s ijesztő a rászáradt piros vérfoltok miatt. Az ellenség sajnálkozik rajta, de a büszke honvéd visszautasítja a szánalmat:

«Ne engem szánj . . . bajtársaidat szánjad,
Arczomon még piros vérök szárad.»

Majd ijesztésre fogják a dolgot: föbe lövik, vagy felakasztják, de halála biztos: amde egy utja a menekülésnek még fenmaradt számára: legyen az ő katonájuk.

A visszautasítás és lenézés megvető hangján felel erre a fogoly honvéd:

«Szabadságod ha aranyból volna,
S gyémánt ajkkal ezüst hangon szólna,
S száz koronát tennél még reája,
Mégsem lennék német katonája!!»

Véget ért a kétségbeesett ellenállás. Porba hullott a nemzet! Nyögve sirdogál «A haldokló huszár». Mint lassu csermely, úgy foly vére a domb pázsitján . . . Kisértetiesen süt a hold, csöndes a táj . . .

Nincs már senkije . . . az édes szülőföld füstölő rom, a drága haza bitorló idegen hatalmában; csak tört kardja maradt meg és siró hangon nyerítő paripája.

Nem tud megválni hű lovától; egyedül a sirban se pihenhet, mert attól tart, hogy arra a ménre, melyet szellő és villám nemzett huszár alá még valami hitvány német rá talál ülni. S e gondolatnál régi vidám kedve gyullad fel bágyadt arczára. Hosszan simogatja hű lovát, kéri, hogy jöjjön vele a magas menyekbe; jó dolga lesz ott. Mert ha a mennyországban nem német, akkor a pokol fenekére kergetik le onnan. Ő a mennyországban is csak lovával boldogulhat.

Ezzel

«Elhallgat s tört kardját bedőfi szügyébe
Egy csermelylyé olvadt saját s lova vére!
Meghajlik a virág s a fehér piros lesz
Halványan süt a hold, s az éjszaka csendes.»

Bekövetkezett a gyászos világi katasztrófa, elbukott a nemzet, elvérzett a sok honfi, a megmaradtak pedig

«Sirva sirnak veszedelmén
A magyar nemzetnek . . .»

Csak egy vén huszár ül lován mozdulatlanul, némán. Arczán tátongó mély sebek, sötét búbánatai ülnek; de zászlaja még mindig lobog, mintha új csatajelre várna, mintha vért ontani akarna. Körül tekint s tekintete keserűbb a rab szánalmas tekinteténél, a mint az eltépett zászlókat porban látja, a mint az ellen diadalát be kell látnia. Elkeseredett buval ragadja meg kardját, mintha bizony egymagában küzdhetne a sors, a világ, a vad kozákok ellen a kik az ősek szent siralmait galádul tapossak. Az ő keze nem viselhet rabbilincset, az ő zászlaját saját szemé látára nem tiporja a zsarnok, kit az uristen verjen meg mind a két kezével . . .

«Villog a kard, piros vér foly,
Meghajlik a zászló
És haldokló gazdjára
Búsán nyerit a ló;
S ott fekszik sirján honának . . .
Mozdulatlan némán,
Mély bánattal, mely sebekkel,
Keblén arczulatján . . .»

(Az utolsó huszár.)

(Folyt. köv.)

VEGYESEK.

A szegedi főgymnasiumban az érettségi vizsgálatok jun. 10.—15. napjain folytak le Magyar Gábor igazgató vezetése alatt. Az írásbeli alapján 46 bocsjátatott (48 közül) szóbelire. Ezek közül jelesen 5, jól 14, egyszerűen 20 érett: javítót tehet 6, ismétlésre utasítottat 1. Csodálatos, hogy az egész (1895—96). tanév folyamán érettségét tett tanulók közül 22 jogi pályára készül; míg ellenben erdészetre 1, orvosira 2, bölcsészire 3, gazdaságira 4, teológiára 5, hivatalnoki pályára 6, s mérnökre 7 készül. Egy még nem választott pályát.

A király születése napja. Ferencz József apostoli királyunk születése napját kedden ünnepelték a monarchia népei A magyar nem-

zet öröklött hűségénél fogva örömmel ragadja meg mindenkor az alkalmat, hogy ő felsége iránti őszinte hódolatát és rajongó, imádat szerű szeretetét félreérthetetlenül kifejezésre juttassa. Innen van, hogy a király születése napján a magyar haza minden részében s legelrejtettebb zugában is hő fohász száll az egek Úrához: tegye a mi szeretett, apostoli királyunkat boldoggá, elégedetté s tartsa meg őt soká hű magyar népének javára, öröme s boldogítására!

A pápai ev. ref. főgymnáziumban az érettségi szóbeli vizsgálatot jun. 21.—23. napokon tartották meg Dr. Ballagi Aladár kormánybiztos vezetésével. A tanulók jó készültségéről tanuskodik azon körülmény, hogy 1 évre senkit sem vetettek vissza s hogy jelesen 5 tanuló érett: Borsos Endre, Heimler J., Lukács A., Csatkai S., Fischer J.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Csizsár József. —

1. Számtani kérdés.

Kerestetik azon hatjegyű szám, mely balról 1-gegyel kezdődik, de ha ezen 1-et a szám jobb oldalára teszük elsőnek, akkor 3-szor nagyobb értékű számot nyerünk, mint a milyen az előbbeni.

2. Földrajzi kérdés.

Melyik völgy az a magas Tátrában, melynek hossza 6-5 km.? E völgyben van a Csorba-tó. A völgy hajdani jégár medre, karczolásokkal, oldal és homlok marakkal van tele.

3. Történelmi kérdés.

Ki volt az a francia tengernagy, a ki II. Henrik alatt résztvett a lotharingiai hadjáratban, a mely Metz, Toul és Verdun püspökségeket francia birtokba juttatta, 1559. óta buzgó protestáns és a hugonották vezére volt? Hogyan halt meg?

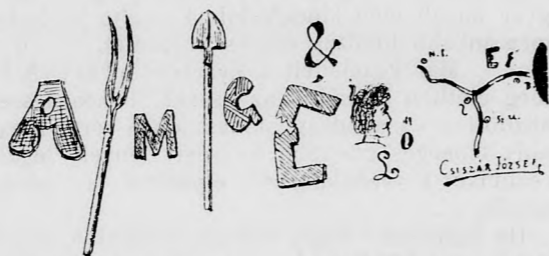
4. Természetrizai kérdés.

Melyik rendje az a rovaroknak, melyet a visszafelldött hátsó szárny pár jellemez? Kifejlődött mellső szárnyaik átlátszó, hártásak. Száj részük szipókává, az állkapcsok szurótükké alakultak. Lábaik töve öttagu s karmokban végződik, a mi mellett 2-3 talpalaku korong is van.

5. Vegytani kérdés.

Mi a neve azon folyadéknak, a mely a San-Salvador köztársaságban vadon tenyésző myroxylon pereira fájából kifolyó, eredetileg sárga nedv, mely ha megülepszik, sötétszínű lesz? Hajolajul, gyertya és csokoládé készítésére használják. Honnan nyerte nevét?

6. Képtalány.

A 33-ik számban közölt rejtvények megfejtése: *Számtani kérdés:* 16 év múlva. — *Földrajzi kérdés:* Saida (Szidon.) 351-ben III. Artaxerxes elpusztította. — *Történelmi kérdés:* Laudon Gedeon Ernő báró szül. 1716-ban. Vereséget szenvedett Liednitznél 1760-ban aug. 15-én. Részt vett a bajor örökösödési háboruban. Meghalt 1790. jul. 14-én. — *Természetrizai kérdés:* A fehér nimfa (nymphaea alba), a vízi rózsák hydropeltideae rendjébe tartozik. — *Mértani kérdés:* A keresett kör sugara = 3.6819. — *Képrejtvény:* Erkölcsei tanulságok Tompa «Virágregéi»-ből.

Helyesen fejtették meg: Bobory György, Beck József, Krausz Vilmos, Zombory Dezső, Kempner Ernő, Kovács János, Honig Ödön, Kulesár Béla és Kálmán, Hodács Ágost, Horváth László, Brüll Imre, Grüner Rezső, Schnauffer Ferencz, Rigó Ferencz, Gombkötő Antal, Hirschl Jenő, Vesés György, Hamardi János, Gellért Jenő, Brucker Ede, Pintér József, Német Lajos.

A jutalmat Brucker Ede nyerte el.

Szerkesztői telefon.

L. Budapest. Van tanulótársaság elég, ismerkedjék meg azokkal. — **Weiner A.** A beküldött fejtörő kérdések nagyon könnyűek. — **Fischer F.** Az a vers nem lévén kezeink között, kívánságát nem teljesíthetjük. — **Horváth L.** Nem jelenik meg. — **Schor E.** 1. A pályázat határideje aug. 31. 2. Ugy. — **Lőw J.** A pályázatnál az a fő, hogy a pályamunka jó legyen. A beküldött feladványt gyöngye rajza miatt nem használhatjuk. — **Hirschl J.** Azt mi nem tudjuk, forduljon kérdésével a kiadóhivatalhoz. **Mucius Scaevola** tudassa nevét, verse másképp nem jöhet figyelembe. **Nemo.** 1. Weigelsberg Leo. 2. Az első számban; 1-6-ig nem kaphatók. 3. Még nem, de lehet, hogy igen. 4. A hányat tud. 5. A «Kosmos» részvénytársaság igazgatója Bloch Manó ur. — **Kemény J.** Mint pályamunka kerül bírálat alá. — **B. Izidor.** A dolgozat csinos, jó lesz önképzőkori dolgozatnak. — **Fehér M.** Iszonyu rossz fordítás. — **K. Henrik.** A fejtörő oly könnyű, hogy száz aranyat érdemel az, a ki rögtön ki nem találja. — **L. Manó** Budapest. 1. Igen, darabonként 20 krért. — **Németh L.** Újpest. Nem. — *Több kérdésre a jövő számban.*

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI. Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre ... 4 frt.
Fél évre ... 2 frt.
Negyed évre ... 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

A munka kezdete.

(*) Az egész ország ifjúsága ismét visszatért az iskola falai közé, hogy a félbe szakított munkát folytassa, hogy újult erővel készüljön nemes hivatásához s visszatérjen a szünidei hosszú és üdülést hozó pihenés után a műzsák társaságába, a mely a legszebb, legnemesebb foglalkozás.

Minden ember boldogság után vágyódik, melyet azonban különböző utakon törekszik elérni, s a melyek nagyon eltérnek egymástól.

E különbség alapja a boldogság lényegének különböző megítélésében áll. Az egyik a földi javak megszerzésén fáradozik, arra szenteli minden idejét, nem néz nehézséget, akadályt, fáradságot; a másikat a szellemi világ vonzza, az a fényes, nyugalmas, mely a mult nagyságaival van tele s nyitva van mindenki előtt, a ki belőle tanulságot meríteni óhajt.

S abban a folytonos küzdelemben, mely az anyagi és szellemi világ között van, végre is annak jutunk valódi becsülésére, mint életünk céljához alkalmazottnak tekintünk. De e becsülés bizonyos föltételekhez van kötve, melyeket egyedül a különböző ismeretek nyújtanak, mert ezek a műveltség alapjai.

Ez ismeretek megszerzéseért járunk iskolába, hogy ott alapját rakjuk le ama készültségnek, mely az életiskola tapasztalataihoz szükséges.

Ha minden tanuló szem előtt tartaná, hogy miért küldik iskolába, ha azokra gondolna, a kik szorgalmuk és tudásuk segítségével alacsony helyzetből magas pozícióra emelkedtek: de sok nyomorgó családdal s kétségbeesett férfival volna kevesebb Magyarországon!

A tanulás eredménye egy ország összes iskoláiban együttvéve képezi egy nemzet intelligentiájának alapját. A mely nép tanulói fűsége testileg edzett, szellemileg fegyelmezett s képzett, az erős és hatalmas lehet csak. Egyenként porszemek vagytok, együttvéve hatalmas sziklát képeztek!

Örömmel láttuk az idej értesítőkből, hogy egyes intézetek némely osztályában 25-30 tiszta jeles tanuló volt, s ezek mellett a többiből egy sem bukott el.

Nem tudok szebb dolgot képzelni, mint azt, ha pl. valamely osztály minden növendéke egyforma szorgalommal tanul s ha nincs köztük kivételtől való. Ha minden tanuló nem lehet is mindenből jeles, de annyit mindenik megtehet, hogy legalább jó vagy elégséges legyen. A ki nek a tehetsége nem bírja meg a tanulást, az legyen iparos, ott is szüksége van a hazának derék, törekvő emberekre.

Gondoljatok csak vissza a nagy ismétlésekre, hány apró leczkéből állanak! S milyen könnyű egy-egy kis leczkét megtanulni. Azokat a vészszöket, a melyekből hatalmas gátakat készítenek, egyenként egy kis gyermek is széttördelheti: mint gát pedig ellenállnak az ár rombolásainak is! Ha ti a kis leczkéket egyenként megtanuljátok, azok együtt véve értékesek lesznek rátok nézve, s azon kívül, hogy egykor kenyeret adnak, becsületet szereznek.

Szüleitek, tanáraitok mind csak erre kérnek benneteket, örökké csak ezt hangoztatják a ti érdeketekben, fel tehát a komoly munkára!